

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԻՆՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 26 ՅՈՒՆԻՍԻ 1859

ԹԻՒՅՈՒ

ԶՄԻՌՆԻԱ • 26 ՅՈՒՆԻՍԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Երևոյ 12ին մեծ ու արեւնահեղ ճակատամարտ
տու թիւն մը տեղի ունեցաւ իւրիշ քաղա-
քին մօտ, որ գրեթէ 16-ամ տեւեց, և որուն
մէջ Վաղարշի և Սարտեհի զօրքը դարձեալ
յաղթող գտնուեցան Վստրիացոց վրայ:

Դաշնակից զօրաց այս նոր յաջողութիւնը՝
վերին Նախարանամութեան շնորհաց նոր ապա-
ցոյցը կը համարուի: որ երբէք չպակեցաւ
Վաղարշի և Սարտեհի զօրքանակին վրայ
էն, յորմէ հետէ սկսաւ իտալիոյ ազատութեանը
համար պատերազմելու: Տարակոյս չկայ թէ Փա-
րիզի Սինթիէօր անուն պաշտօնական օրապիւր
պարձանօք հրատարակած պիտի ըլլայ նաեւ այս
նոր յաղթութիւնը, առանց ամենեւին հոգ ընելու
թէ վ. Էննայի (Եւրոպայի անուն կիսամասնայ հանդէսը
գուցէ դարձեալ մեծ-բան և սոսկապիւր պիտի
անուանէ զիւրը, ինչպէս արդէն այս անգամ
ները տուած էր անոր իւր Վաղարշի անուն
թեանը մէջ, որ ի յունիսի:

Եթէ Նաբոլէոն կայսրը իւր չափաւորութեան
մէջ հաստատուն մնայ, և եթէ աշխարհակալութեան
փափաքը իւր այժմեան միջնաձեռնական դիտաւոր-
քութեանցը չյաջորդէ, ինչպէս որ հիմաւոր
ակնկալութիւններ և ապահովութիւններ տուած
է բոլոր Եւրոպիոյ առջև, տարակոյս չունիմք
թէ խաղաղութիւնը պիտի չուշանայ վերահաս-
տատուելու: Բանքի մեծ տերութիւնները, որ
մինչև ցայսօր սպառնալիքներ չէ զգուցած մէջ
մնացած են, բարեկամօրէն կամ որեւիցէ կերպիւ
միջամտալ պիտի ըլլան, իտալական խնդրոյն կա-
տարեալ օրոշում մը տալու համար: Եւս որո-
շումը, որուն ծանր գծաւորութիւնները զինու-
զօրութեամբ անհետ եղան, յայտնի է որ գիւ-

րութեամբ ի գործ պիտի դրուի երոպական խոր-
հրդակցութեան մը միջոցաւ:

Սակայն քաղաքական մեծաւոր չի փութութեան
մը երկիւղները բոլորովին ջնջուած չեն: Գեր-
մանիոյ պղտիկ տէրութիւնները մեծ կուսակցու-
թիւն կը յուսնեն Վստրիոյ համար, և թէպէտ
Բրուսիոյ կառավարութիւնը մինչև ցայսօր կա-
րողեղաւ անոնց համակրական եռանդեան դէմ
գնելու և չեղուելու որ գերմանական դաշնակցու-
թիւնը (որուն ինքը զինուոր անդամն է) գոր-
ծակից և նպատաւանտոյ ըլլայ Վստրիոյ, այսու
ամենայնիւ պարտաւորեցաւ ժամանակիս ծանր
պարագաներէն ստիպեալ, հրաման տալ որ մից
զօրքաւոր (350 հազար հոգի) պատրաստ ըլլան
պատերազմի: Կաշի իւր-իւր անուն պաշտօնական
օրագիրը կրէ թէ զինուորական այս նոր կարգա-
գրութիւնը ուրիշ նպատակ չունի, բայց միայն
հարկաւոր եղած զօրութիւնը տալ Բրուսիոյ,
որպէսզի կարող ըլլայ հաստատուն կերպիւ պաշ-
տանելու զիտուութիւնը զոր գերմանական ազգը
պէտք է որ ունենայ Եւրոպիոյ մէջ: Չեզոք տե-
րութեանց պատերազմական պատրաստութիւն-
ները կը յաւելու յիշեալ օրագիրը, ամեն տեղ
տեւ ընտրով, կառավարութիւնը հարկաւոր հա-
մարեցաւ զօրքանակին մէկ մասը պատերազմի
պատրաստել, որպէսզի անակնկալ դէպքերը՝ որ
կրնան վրայ հասնիլ, անգէն չդառնան զԲրուսիան,
այլ ընդհակառակը Գերմանիան ամեն կերպիւ
պատրաստուած ըլլայ: Կաշի իւր-իւր օրագիրը
կրէ նաեւ թէ այս նոր կարգադրութիւնը զգու-
շութեան համար միայն ի գործ դրուեցաւ: ուստի
Բրուսիոյ կը յաւելայ թէ իւր գերմանացի դաշ-
նակիցները այս բանին մէջ երաշխաւորութիւն
մը տեսնելով գերմանական զօրութեան համար,
Բրուսիոյ վրայ ունեցած իրենց վստահութիւնը
պիտի արգարանայ:

Թէպէտ և մէկ կողմէն Բրուսիան զգուշութեան
պատրաստութիւններ կը տեսնէ, բայց միւս
կողմէն մեծ հոգ կը տեսնէ և ամեն հարկաւոր մի-
ջոցները ի գործ կը դնէ, որպէսզի գերմանական
դաշնակցութիւնը թշնամութեան պատճառ մը
չտայ Վաղարշի տէրութեանը, ինչպէս կը տես-
նուի հետեւեալ յօդուածէն:

Պրանքֆորթի գերմանական ազգային խորհրդի
դանոցին վերջին արտաքոյ կարգի նիստին մէջ
միակամ հաւանութեամբ ընդունեցան այն ա-
ռաջարկութիւնները, որ եղած էին զինու-
համար գաշնակցութեան ամեն բերդերը՝ պատ-
րաստ սահելով անոնց իւրաքանչիւրոյն մէջ ու-
րոշեալ զօրաց թիւը, որ պատերազմի ժամանակ
պէտք է որ ըլլայ: Սակայն ուրիշ աւելի ծան-
րակշիւ առաջարկութիւն մը մերժուեցաւ, որուն
նպատակն էր անմիջապէս դաւաճել, Սինթիէ
գաւառաց սահմանադրուած մօտ, երբեք գաշնակ-
ցական զօրքաւորներէն բաղկացեալ ընդամենայն
100 կամ 110 հազար հոգիէ: Եւս առաջարկու-
թիւնը ընտրեալ չեղաւ թագաւորութեան ե-
րեսփոխանն էր: զոր պաշտօնական լիազօր գոր-
ծակիւնները Վալիէւայի, Սարսի թագաւորութեան,
Պատի Սինթիէօր և Էննայի երկու իշ-
խանութեանց: Սակայն այս բանին դէմ կ'ընդ-
մօտեւ տը իւզլետով, որ Բրուսիոյ երեսփոխանն
է, և իրեն նպատաւանտոյ ունեցաւ: Էննայի
սոյն գերմանական տէրութիւնները Վալիէւային
փոխեց մը և միջառնակեց մը չիւր: Եւս մօտեւ
տը իւզլետով, գերմանական փնտկաց ապահով-
ութեանը համար, և Բրուսիան, որ գերմանա-
կան անկախութեանը և անոր պատուոյն հաւա-
տարիմ պահապանն է, պիտի շարունակէ ևս քան
զէս առաւել իրութեան հսկելու ամեն արտաքին
շարժմանց վրայ, որ կրնան քիչ կամ շատ անհանգ-
ստութիւն պատճառել գերմանացի ժողովրդոց:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԶՄԻՌՆԻԱ

ՆՆՈՒ

Եւրոպայի հանրապետութեան

Հանրապետութեան վարչարարին:

Երևոյ 12ին մեծ ու արեւնահեղ ճակատամարտ
տու թիւն մը տեղի ունեցաւ իւրիշ քաղա-
քին մօտ, որ գրեթէ 16-ամ տեւեց, և որուն
մէջ Վաղարշի և Սարտեհի զօրքը դարձեալ
յաղթող գտնուեցան Վստրիացոց վրայ:

Դաշնակից զօրաց այս նոր յաջողութիւնը՝
վերին Նախարանամութեան շնորհաց նոր ապա-
ցոյցը կը համարուի: որ երբէք չպակեցաւ
Վաղարշի և Սարտեհի զօրքանակին վրայ
էն, յորմէ հետէ սկսաւ իտալիոյ ազատութեանը
համար պատերազմելու: Տարակոյս չկայ թէ Փա-
րիզի Սինթիէօր անուն պաշտօնական օրապիւր
պարձանօք հրատարակած պիտի ըլլայ նաեւ այս
նոր յաղթութիւնը, առանց ամենեւին հոգ ընելու
թէ վ. Էննայի (Եւրոպայի անուն կիսամասնայ հանդէսը
գուցէ դարձեալ մեծ-բան և սոսկապիւր պիտի
անուանէ զիւրը, ինչպէս արդէն այս անգամ
ները տուած էր անոր իւր Վաղարշի անուն
թեանը մէջ, որ ի յունիսի:

Եթէ Նաբոլէոն կայսրը իւր չափաւորութեան
մէջ հաստատուն մնայ, և եթէ աշխարհակալութեան
փափաքը իւր այժմեան միջնաձեռնական դիտաւոր-
քութեանցը չյաջորդէ, ինչպէս որ հիմաւոր
ակնկալութիւններ և ապահովութիւններ տուած
է բոլոր Եւրոպիոյ առջև, տարակոյս չունիմք
թէ խաղաղութիւնը պիտի չուշանայ վերահաս-
տատուելու: Բանքի մեծ տերութիւնները, որ
մինչև ցայսօր սպառնալիքներ չէ զգուցած մէջ
մնացած են, բարեկամօրէն կամ որեւիցէ կերպիւ
միջամտալ պիտի ըլլան, իտալական խնդրոյն կա-
տարեալ օրոշում մը տալու համար: Եւս որո-
շումը, որուն ծանր գծաւորութիւնները զինու-
զօրութեամբ անհետ եղան, յայտնի է որ գիւ-

րութեամբ ի գործ պիտի դրուի երոպական խոր-
հրդակցութեան մը միջոցաւ:

Սակայն քաղաքական մեծաւոր չի փութութեան
մը երկիւղները բոլորովին ջնջուած չեն: Գեր-
մանիոյ պղտիկ տէրութիւնները մեծ կուսակցու-
թիւն կը յուսնեն Վստրիոյ համար, և թէպէտ
Բրուսիոյ կառավարութիւնը մինչև ցայսօր կա-
րողեղաւ անոնց համակրական եռանդեան դէմ
գնելու և չեղուելու որ գերմանական դաշնակցու-
թիւնը (որուն ինքը զինուոր անդամն է) գոր-
ծակից և նպատաւանտոյ ըլլայ Վստրիոյ, այսու
ամենայնիւ պարտաւորեցաւ ժամանակիս ծանր
պարագաներէն ստիպեալ, հրաման տալ որ մից
զօրքաւոր (350 հազար հոգի) պատրաստ ըլլան
պատերազմի: Կաշի իւր-իւր անուն պաշտօնական
օրագիրը կրէ թէ զինուորական այս նոր կարգա-
գրութիւնը ուրիշ նպատակ չունի, բայց միայն
հարկաւոր եղած զօրութիւնը տալ Բրուսիոյ,
որպէսզի կարող ըլլայ հաստատուն կերպիւ պաշ-
տանելու զիտուութիւնը զոր գերմանական ազգը
պէտք է որ ունենայ Եւրոպիոյ մէջ: Չեզոք տե-
րութեանց պատերազմական պատրաստութիւն-
ները կը յաւելու յիշեալ օրագիրը, ամեն տեղ
տեւ ընտրով, կառավարութիւնը հարկաւոր հա-
մարեցաւ զօրքանակին մէկ մասը պատերազմի
պատրաստել, որպէսզի անակնկալ դէպքերը՝ որ
կրնան վրայ հասնիլ, անգէն չդառնան զԲրուսիան,
այլ ընդհակառակը Գերմանիան ամեն կերպիւ
պատրաստուած ըլլայ: Կաշի իւր-իւր օրագիրը
կրէ նաեւ թէ այս նոր կարգադրութիւնը զգու-
շութեան համար միայն ի գործ դրուեցաւ: ուստի
Բրուսիոյ կը յաւելայ թէ իւր գերմանացի դաշ-
նակիցները այս բանին մէջ երաշխաւորութիւն
մը տեսնելով գերմանական զօրութեան համար,
Բրուսիոյ վրայ ունեցած իրենց վստահութիւնը
պիտի արգարանայ:

Եւս անհանգստութիւնները իւրեք կողմէն
զգուշութեան պատրաստութիւններ կը տեսնեն:
Եւս անհանգստութիւնները իւրեք կողմէն
զգուշութեան պատրաստութիւններ կը տեսնեն:

ՆՆՈՒ

Եւրոպայի հանրապետութեան

Հանրապետութեան վարչարարին:

Երևոյ 12ին մեծ ու արեւնահեղ ճակատամարտ
տու թիւն մը տեղի ունեցաւ իւրիշ քաղա-
քին մօտ, որ գրեթէ 16-ամ տեւեց, և որուն
մէջ Վաղարշի և Սարտեհի զօրքը դարձեալ
յաղթող գտնուեցան Վստրիացոց վրայ:

Դաշնակից զօրաց այս նոր յաջողութիւնը՝
վերին Նախարանամութեան շնորհաց նոր ապա-
ցոյցը կը համարուի: որ երբէք չպակեցաւ
Վաղարշի և Սարտեհի զօրքանակին վրայ
էն, յորմէ հետէ սկսաւ իտալիոյ ազատութեանը
համար պատերազմելու: Տարակոյս չկայ թէ Փա-
րիզի Սինթիէօր անուն պաշտօնական օրապիւր
պարձանօք հրատարակած պիտի ըլլայ նաեւ այս
նոր յաղթութիւնը, առանց ամենեւին հոգ ընելու
թէ վ. Էննայի (Եւրոպայի անուն կիսամասնայ հանդէսը
գուցէ դարձեալ մեծ-բան և սոսկապիւր պիտի
անուանէ զիւրը, ինչպէս արդէն այս անգամ
ները տուած էր անոր իւր Վաղարշի անուն
թեանը մէջ, որ ի յունիսի:

Այսինքն հայազգի երիտասարդներն չափերը
Լեւոնի մը որ կողմը երթալու որ ըլլան բոլորը
վին կըմտնան իրենց համագործակցութեան
քաղաքակցութեան քաղցր և միմիկարական է մեզ
տեսնել որ հետեւեալ նամակին ուսումնական
հեղինակը անոնց դասէն չէ ամենին, և հոգ
կըտանի համագործակցութեան մասնակցի
ընել և րոպական ծանրակշիռ դէպքի մը, իւր
քաղաքակցի լրագրութեանը միջոցաւ:

Հարգոյ տէր,

Զուրկ, 4-16 Յուլիս 1859:

Այս քանի մը տողը ձեր նամակին պատասխան
չպիտի համարիք, որ ինչի աշխարհ ուրախութեան
առիթ եղած է: Ուրիշ անգամ անոր պատասխան
ներու հաճութիւնը պիտի ունենամ: Հայա այս
սոր ներկայեւ կըրկեմ ձեզ: Կարողեմ կայսեր
Խտալոյ ժողովուրդեան ըրած յայտարարութեան
օրինակը: որուն թարգմանութեան աշխատու
թիւնը ձեզի նմանակու համար, ես ըրի զայն և
խրկեցի: Եթէ անիկա ժամանակին հասնի ու
արժանաւոր գտնէք թարգմանութիւնը, հաճե
ցէք հրատարակելու: Այս յայտարարութիւնը
Լեւոնի մէկ ծայրէն միւս ծայրը արձագանգ
եղած է, և անով Կարողեմ կայսրը կրկին ան
գամ Լեւոնի առջև հրապարակաւ կը յայտնէ
թէ ինչն աշխարհակալութեան համար պատե
քտելի չենք և այլն: Եսանկ մէկ դրուած մը ա
մեն ազգաց, նաև Հայոց ազգին ուշադրութեան
արժանի է: Անամ յարգանք սիրոյ:

Հաւատարմութեան ձեր յայտարարութեան
ընդունումը:

Խտալոյ տէր,

Պատերազմին բազմա անգամ ձեր զմեզ
այսօր Լեւոնի մայրաքաղաքին մէջ, կը փու
թամ ծանուցանելու ձեզ թէ ինչու համար այս
տեղ կը գտնուի:

Երբոր Լեւոնի անհրաժեշտութեամբ ինչման
թէ ինչ արշաւեց, որոշեցի օգնութեան եր
թալ իմ դաշնակցի Կարաբնիոյ թագաւորին:
քանզի Կարաբնիոյ պատիւը և օգնութեանը պարտք
կըրնէին իմ վրաս այս ընթացքը բռնելու: Զեր
թիւնս ինչն, որ միանգամայն իմ թշնամիներս
են, աշխատեցան նուազեցնել ձեր խնդրոյն
համար Լեւոնի մէջ եղած տեղեկական հա
մակրութիւնը, հաւատացնել տալով թէ ես ան
նական փառքի համար կրնամ այս պատերազմը,
կամ Գարաբնիոյ երկիրը ընդարձակելու մտք:

Եթէ կը գտնուին այնպիսի մարդիկ որ իրենց
ժամանակին որպիսութիւնը չեն հասկնար, ես
անմեղ չեմ: Հասարակաց կարծեաց լուսաւ

ւորեալ վիճակին մէջ, տեղութիւն մը այսօրուան
օրս աւելի մեծ կը համարուի իւր ունեցած բա
րոյական ազդեցութեամբ քան թէ անպատեղ
աշխարհակալութիւններով: Եւ այս բարոյական
ազդեցութիւնը պարծանք կը համարիմ ինչ ձեռք
ձգելու, օգնական ըլլալով Լեւոնի ամենա
գեղեցիկ մէկ մասին ազատութեանը: Զեր ըրած
ընդունումութիւնը արդէն յայտնեց ինչ թէ զիս
հասկցած էիք: Այս տեղ եկած չեմ առաջուց
որոշեալ խորհրդով մը զրկելու համար վեհա
պետները իրենց ժառանգութեան և ոչ իմ
կամքս ձեր վրայ ծանրացնելու համար: այլ իմ
զօրաբանակս երկու բանով պիտի զբաղի: այս
ինքն ձեր թշնամեաց դէմ պիտի մարտնչի և ներ
քին բարեկարգութիւնը հաստատուն պիտի պահէ:
Երկրորդը արդէն պիտի չըլլայ ձեր օրինա
ւոր փափաքանց ազատ յայտարարութեանը:

Կախարհամոլութիւնը կ'օգնէ երբեմն ժողովուրդ
ներու ինչպէս նաև անհատներու, առիթ տա
լով անոնց յանկարծ մեծնալու: Բայց այն պայ
մանաւ որ գիտնան անկէ օգուտ քաղել: Այ
նքան առջևնիկ ներկայացած բարեբաղդութի
ւնն օգուտ քաղեցէք: Երկրորդութեան ձեր
բաղձանքը, զոր երկու ժամանակ ի վեր կը
յայտնէք և ձեռք չէք կրնար բերել, ի գործ
պիտի դրուի այժմ, եթէ արժանաւոր գտնուիք
անոր: Երկրորդը ուրեմն ամենքնիկ միանայն նպա
տակաւ: այսինքն ձեր երկրին ազատութեանը
համար: Օրինակական կերպիւ պատրաստուե
լով փութացէք երթալու Վերթոյ Կամանուէլ
թագաւորին գործակաց ներքեւ, որ արդէն վե
հանձնարար ցոյց տուաւ ձեզ պատուին շաւի
ղը: Երկրորդը որ առանց հրահանգի զօրաբա
նակ մը չընար ըլլալ, և հայրենասիրութեան
սրբազան հրով փառուած ամենքդ ալ այսօր
զինուոր եղիք ու վաղը մեծ երկրի մը ազատ
քաղաքացիները պիտի ըլլաք:

Գրեցաւ ի Վերթոյ, 8 յուլիս:

ՆԱԲԱԼԵՈՆ

Օրական պատուէր և յայտարարութիւն Լեւ
ոնի կայսրի առ զօրաբանակն Խտալոյ:

Օրինակ:

Լեւոն մը կայ, որ դեսպանական բանախօսու
թեանց ձգանքը վրայ վստահ ըլլալով, տակաւին
կը յուսայի խաղաղութիւնը ձեռք բերել, երբոր
աւստրիացի զօրք յանկարծ ինչմանէ երկիրը
մտաւ և պարտաւորեց զմեզ զէնքը ձեռք առ
նուլ: Պատերազմի պատրաստուած չէիք: ուստի

ՃԼՈՒ

Լայնաւոր նամակ ի նոյն հանդիսի:

Արեւելի ինչեղութեան հիշք իմ:

Լեւոնի մը կը ինչն այսօր մեր ականջ
ներուն, անանկ մէկ քաղցր ձայն մը որ ամե
նուս ալ փոփաքելի է, որուն ամէնքս ալ տարիե
մը հետէ անհամբեր սրտիւ կըստեսնինք: Այ
դեռ ինչ պիտի ըլլայ այս աւետեաց ձայնը:
Լեւոն այսօրուան սրբոյ Լեւոնի մէջ պայծառ
տոնակութեան տարեդարձն է, որ մեր երախ
տասարտ սրտից դուռները բացաւ, մեր բոլոր
տարւոյս մէջ ընդունած բարեբարութիւններուն
փողը զարկաւ: Որուն արձագանգը ըլլալու պա
տիւ թէ պէտ մեծ պարծանք էր ինչ, իբր ձեր
ընկերուհի, բայց պիտի կրնայի արդեօք ինչպէս
որ արժանի էր բանալ մեր սրտից անկեղծ զգաց
մունքը, պիտի կրնայի մեր ընդունած յորդ անձ
րեկ չափ բարեբարութեանց գոնէ կաթիլ մը
շնորհակալութեան ջուր փոխարինել: Եւ նաև ա
մենին: Երբ համար այս մեր սրբազան պարտքը
վարդուհի Մատանեան և Օարուհի թ: Կա
թեան համեստ մեր ընկերուհեաց յանձնելիս
թող մեր սրտից յայտարարը ըլլայ, ինչպէս
հիմա ջերմեռանդութեամբ յայտնեցին: Ինչ ալ
այն բաժինը մայր իմացնել ձեզ թէ ինչ էր մեր
վիճակը, ինչ եղաւ, և ինչ պէտք է որ ըլլայ:

Կիտէք որ անցեալ տարի ինչ վիճակի մէջ
էիք մեր ուսմանը ընթացքին կողմանէ: Բայց
այս ըսելովս՝ այնպէս փմացուի թէ պակասու
թիւնը հոգաբարձու տեսրոյ բարեջան վարժա
պետաց և կամ մեր աշակերտաց կողմանէ էր:

պակասութիւններ ունէինք ի մասին զօրաց
ձիոց, զինուորական կահարանաց և պաշտպա
նայց և այնպէս պարտաւորեալ էինք մեր դաշ
նակցաց օգնութեան հասնելու համար: փու
թով և փոքրիկ զօրաքնդերով Լեւոնի լիւնե
րէն անցնել և ներկայանալ ահարկու թշնամի
մը առջև որ շատուցմէ պատրաստուած էր:

Վտանգը մեծ էր: անկայն ազգին գործունէ
ութիւնը և ձեր քաջութիւնը ամեն բանի յաղ
թեցին: Կարգիւն վերստին գտաւ իւր վաղեմի
առաքինութիւնները: և միացեալ ըլլալով միւ
նոյն նպատակաւ նմանապէս միանայն զգացմամբ
յայտնեց աշխարհի իւր մեծ կարողութիւնը և
իւր հայրենասիրական զօրութիւնը: Տասն օր
միայն է որ թշնամութեան գործքերը սկսան,
և արդէն ինչմանէ երկիրը ազատեցաւ իւր
յաջակցիներէն: Կաշնակց զօրքերը չորս ան
գամ յաղթութեամբ ճակատամարտեցան և օ
րոշի յաղթութիւն մը ըրին: որ Լեւոնի անկախ
մայրաքաղաքին դռները բացաւ իրենց առջև:
35000էն աւելի աւստրիացի զօրք սրոյ ճարակ
ըրիք և վերաւորեցիք, 17 թնդանոթ և 2 գրո
շակ ձեռք ձգեցիք և 8000 հոգի գերի բռնե
ցիք: Բայց դեռ ամեն բան չկատարեցաւ: և
տակաւին ճակատամարտութիւններ ունիմք ը
ներու և արգելքներ կան վերցնելու:

Վստահութիւնս հաստատուն է ձեր վրայ
քաջաբերացարուք ուրեմն, Խտալոյ բանակին
աներկիւղ զինուորք: քանզի ձեր հայրերը ի բար
ձանց երկնից պարծանք կը խառնէ զձեզ:

Գրեցաւ ի Վերթոյ, 8 յուլիս 1859: Կ. թ:

ՆԱԲԱԼԵՈՆ

Վերթոյ բնակաց քաղաքական հոգաբարձու
ները յետագայ ուղերձը մատուցել են Վարտե
նիոյ թագաւորին:

Վեհափառ տէր,

Հասարակաց սրտին բաղձանքը այն է, որ ձեր
Վեհափառութիւնը, որուն յանձնուեցան,
հրաշալի համամոլութեամբ մը, հասարակաց հայ
րենեաց ապագան և տեսչութիւնը, ձեր Վեհա
փառութիւնը կըսեմք ձեռք առնու, որչափ որ
կարելի է շուտով զկառավարութիւնը այս երկ
րին: Այս բաղձանքը արդէն հրապարակաւ
յայտնուած էր մեր հազարաւոր ինքնակամ զին
ուորներէն, նախ առաջի Լստուծոյ եղած երգ
ման մը մէջ և յետոյ Լստուծոյ թնդանոթ
ներուն ներքեւ թափուած արեամբ:

Այսօր հասարակութեան խորհրդանոցը, որ
կը ներկայացնէ զժողովուրդը Վերթոյ, իւր ան
դամոց համակամ հաճութեամբ և անհակառա

հայա՝ բնութիւնը այնպէս կ'ամեցաւ: սաստիկ
և ձիւնաբեր ցրտով մեր դպրատունը անգործ
թող տալով, մեր ուսմանց փափուկ ձիւղերն ալ
ցրտահար ըրաւ: Երկնայէն այս տարուան տղա
յոց հիւանդութիւնն ալ դպրատանս գործողու
թիւնները դադարեցնելով, մեր այնինչ նորէն
կանաչացած ուսմանց ոստերը իբր խորհակալար
ըրաւ թէ պէտ, բայց ուսմանց վրայ մեր ունե
ցած սիրոյ արմատներուն չկրցաւ բան մը ընելու:

Փառք բարեբարին Լստուծոյ: քաջին ցաւալի
ժամանակները, և անդորութեան գարունը ծա
ղեցաւ: Թէ հոգաբարձու տեսրոյ թէ բարեջան
վարժապետք և թէ վարժապետութիւնը նորէն
գօտի ընդ մէջ ածելով, սկսեցին դարձեալ մեծ
փութով դարձանել և հոգալ, այնպէս՝ որ զմեզ
վերստին մեր առաջին վիճակին դարձուցին:
Թէ որ պարծանք պիտի չսկսուի, համարձակ
կրնամ ըսել որ մեր առաջին վիճակէն շատ ալ
աւելի յառաջացուցին: Այս ճշմարտութեանս
թող յայտնի վկայ ըլլայ անցեալ աւուր անա
չաւ քննութիւնը: Երկրորդ տեսնուեցաւ այն
օրը, թէ ինչպէս ճշմարիտ ուրախութեան և
կատարեալ գովութեան ձայներ հնչեցին, թէ
գերապատիւ տէր Պողոս արքեպիսկոպոս սրբա
զան շօր նուիրական բերնէն և թէ մեծապատիւ
ուսումնական արդարավիճի քննիչ Տեառք զը
ուարթ դէմքերէն: որոնք թէ համբաւաւոր
դպրատանս և թէ մեզ մեծ պարծանք աւել
ցուցին: Օրհնեալ Լստուած՝ օրհնեալ և ա
նոնք: որ զմեզ այսպէս մտաւոր գեղեցիկ օժիտ
ներով զարդարելու փութացան և պիտի փու

